

ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 342.98

Балабан І. В.,
майор поліції,
заступник начальника – начальник сектору кримінальної поліції
Жовтневодського відділу поліції
Головного управління національної поліції в Дніпропетровській області

ЗНАЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ В КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

THE IMPORTANCE OF TRAINING IN THE CONTEXT OF IMPROVING THE TRAINING OF POLICE OFFICERS

У статті розкрито значення службової підготовки в контексті вдосконалення професійного навчання поліцейських. Охарактеризовано види службової підготовки поліцейських, а саме: функціональну, тактичну, вогневу, загальнопрофільну, фізичну. Проаналізовано організаційне та нормативно-правове забезпечення фізичної, вогневої та тактико-спеціальної підготовки, на підставі чого зроблено висновок про його невідповідність сучасним вимогам щодо протидії викликам і загрозам публічній безпеці та правопорядку. Охарактеризовано зарубіжний досвід у сфері професійного навчання поліцейських, на підставі чого сформульовано висновок про широке застосування тренінгів, зокрема, у поліції США, Німеччини, Великої Британії.

Ключові слова: службова підготовка, екстремальна ситуація, функціональна підготовка, Національна поліція України, правоохоронні органи, Операція об'єднаних сил, національна безпека України, оперативно-службова діяльність, професійне навчання поліцейських.

В статье раскрыто значение служебной подготовки в контексте совершенствования профессионального обучения полицейских. Охарактеризованы виды служебной подготовки полицейских, а именно: функциональная, тактическая, огневая, общепрофильная, физическая. Проанализировано организационное и нормативно-правовое обеспечение физической, огневой и тактико-специальной подготовки, на основании чего сделан вывод о его несоответствии современным требованиям по противодействию вызовам и угрозам публичной безопасности и правопорядка. Охарактеризован зарубежный опыт в сфере профессионального обучения полицейских, на основании чего сформулирован вывод о широком применении тренингов, в том числе, в полиции США, Германии, Великобритании.

Ключевые слова: служебная подготовка, экстремальная ситуация, функциональная подготовка, Национальная полиция Украины, правоохранительные органы, Операция объединенных сил, национальная безопасность Украины, оперативно-служебная деятельность, профессиональное обучение полицейских.

The article reveals the importance of professional training in the context of improving professional training of police officers. Types of official training of policemen are characterized, namely: functional, tactical, fire; general-purpose; physical. The organizational and normative-legal support of physical, fire and tactical-special training was analyzed, on the basis of which the conclusion was drawn about its non-compliance with modern requirements for counteracting the challenges and threats to public security and law and order. The foreign experience in the field of training police officers is described, on the basis of which the conclusion is drawn about the widespread use of training, in particular, in the US, Germany, and the United States police.

Key words: service training, extreme situation, functional training, National Police of Ukraine, law enforcement agencies, operation of united forces, national security of Ukraine, operative-service activity, professional training of policemen.

Постановка проблеми. Правоохоронна діяльність відіграє значну роль у розвитку держави та передбачає охорону законності і правопорядку, державної безпеки, захист прав і свобод людини й громадянинів, протидію злочинності та іншим правопорушенням. Правовий захист забезпечується правоохоронними органами, співробітники яких, будучи кваліфікованими фахівцями різного профілю підготовки, повинні якісно вирішувати професійні завдання. Специфіка правоохоронної діяльності полягає в тому, що вона здійснюється через застосування переважно заборонних норм права, що вимагає від правоохоронців принциповості та особливих морально-ділових, професійних якостей.

Забезпечення якісного вирішення завдань оперативно-службової діяльності, формування професій-

них навичок і вмінь, професійно-важливих якостей працівників Національної поліції безпосередньо пов’язані з теоретичним обґрунтuvанням шляхів і практичним підвищенням ефективності рівня їхньої службової підготовки.

Службова підготовка виступає одним з основних компонентів професійної діяльності поліцейських. Це зумовлено необхідністю постійно бути в готовності для дій у різноманітних, іноді непередбачуваних екстремальних ситуаціях у процесі охорони громадського порядку та протидії злочинності, контингент якої має у своєму арсеналі не тільки сучасне озброєння, засоби зв’язку, пересування, але й ефективну систему юридичної та спеціальної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичним підґрунтям досліджуваної про-

блематики виступили наукові праці таких учених, як М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, В.І. Барко, С.П. Бочарова, В.С. Венедіктов, І.П. Закорко, О.В. Землянська, М.І. Іншин, Р.А. Калюжний, С.В. Ківалов, М.В. Корніenko, Н.В. Лигун, Н.П. Матюхіна, Л.І. Мороз, О.І. Остапенко, В.П. Петков, О.Ю. Синявська тощо.

Водночас проблематика організаційно-правового забезпечення службової підготовки працівників поліції досліджувалась у роботах зазначених науковців побіжно або в рамках більш широкої наукової проблематики.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України у сфері організації професійного навчання поліцейських і практики його реалізації з'ясувати роль і значення службової підготовки працівників поліції, надати конкретні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення в окресленій сфері суспільних відносин.

Виклад основного матеріалу. Службова підготовка охоплює систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь і навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності [1]. Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України встановлено орієнтовні форми її проведення. Зокрема, зазначений вид навчання працівників поліції може здійснюватися у формі навчальних занять у групах за місцем служби; на навчальних зборах; самостійного навчання, яке здійснюється впродовж усього строку служби поліцейського з метою безперервного, систематичного поповнення та поглиблення знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання службових завдань.

До системи службової підготовки входять функціональна підготовка, тактична підготовка, вогнева підготовка, загальнопрофільна підготовка та фізична підготовка.

Спробуємо охарактеризувати вищеперечислені елементи системи службової підготовки більш докладно.

Деякі особливості мас функціональна підготовка, яка визначається як комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків. Функціональна підготовка проводиться у складі навчальної групи за місцем служби. Навчальні питання тематичного плану з функціональної підготовки можуть бути включені до програми навчального збору. Організацію планування та проведення навчальних занять із функціональної підготовки працівників за місцем служби забезпечують керівники навчальних груп.

На заняттях із функціональної підготовки працівники вивчають особливості застосування законодавства України, нормативно-правових актів, що регламентують діяльність Національної поліції та конкретних служб; міжнародно-правові акти та

законодавство України у сфері дотримання прав і свобод людини та громадянин; питання щодо впровадження та використання в заходах з охороною публічного порядку інформаційно-телекомуникаційних технологій, технічних засобів контролю та управління нарядами; прийоми та способи успішного виконання оперативно-службових завдань відповідно до посадових обов'язків працівників; умови та межі застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї; позитивний досвід у роботі поліцейських і правоохранних органів іноземних держав.

Крім того, на заняттях працівники поліції вдосконалюють навички: застосування владних повноважень або прийняття законних рішень під час виконання посадових обов'язків, а також під час несення служби з охорони публічного порядку та боротьби зі злочинністю; складання службових і процесуальних документів; використання прийомів і способів підвищення психологічної стійкості до стресових факторів і захисту від негативного психологічного впливу.

На нашу думку, перелік питань, які вивчаються працівниками поліції на заняттях із функціональної підготовки, необхідно розширити та додати до приблизних тематичних планів такі питання:

- особливості несення патрульно-постової служби в зоні проведення Операції об'єднаних сил;
- особливості спілкування з різними категоріями громадян: іноземцями, дітьми, заявниками, що мають вади слуху та мовлення тощо;
- правові основи оперативно-службової діяльності поліцейських у надзвичайних обставинах, а також під час застосування співробітниками заходів примусу;
- питання дотримання законності під час проведення спеціальних операцій і режимних заходів;
- прийоми та способи успішного вирішення оперативно-службових завдань співробітниками різних поліцейських служб;
- питання дотримання меж необхідної оборони та крайньої необхідності, умови і межі застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї на основі моделювання конкретних ситуацій оперативно-службової діяльності;
- досвід взаємодії із засобами масової інформації з метою успішного вирішення оперативно-службових завдань;
- сучасні форми і методи організаторської та управлінської діяльності в органах поліції, зокрема технічні засоби контролю та управління нарядами;
- засоби і методи, що забезпечують ефективне виконання різних оперативно-службових завдань;
- сучасні засоби, методи та форми навчання співробітників професійним знанням, умінням і навичкам та інші питання, пов'язані з виконанням службових обов'язків;
- набуття навичок швидкісного друку та користування базами даних в системі ПНП.

Тактична підготовка поліцейських визначається як комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного

застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій із подальшим прийняттям правомірних рішень і психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Заняття з тактико-спеціальної підготовки проводяться також у службовий час у складі навчальних груп за місцем служби, а також на навчальних зборах у закладах професійної освіти, навчальних центрах або в навчальних закладах із специфічними умовами навчання у формі практичних занять (тренування, рольових або ділових ігор тощо). На заняттях працівники вдосконалюють порядок дій під час такого: перевірки документів у підозрілих осіб; огляду місць можливого перебування осіб, які переховуються від слідства та суду, ухиляються від виконання кримінального покарання; зупинки та огляду транспортного засобу; затримання правопорушників (зокрема, озброєних, у будинках та на місцевості); правомірного використання та застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів і фізичної сили; доставлення правопорушників до територіальних підрозділів поліції; припинення групових порушень публічного порядку та масових заворушень; виявлення зброї та вибухівки.

Вогнева підготовка поліцейських являє собою вид навчання, що спрямований на здобуття та закріplення навичок стрільби з вогнепальної зброї, уdosконалення навичок безпечної поводження з нею та правомірного її застосування в реальних умовах оперативно-службової діяльності, навичок стрільби, швидкісного приготування до стрільби та ведення влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час та в русі. Заняття з вогневої підготовки проводяться за місцем служби та під час навчальних зборів.

Варто зазначити, що навчально-тренувальні стрільби проводяться в робочий час (за винятком нічних стрільб) у складі однієї чи декількох груп залежно від тематики занять або практичних завдань, зокрема:

- з поліцейськими підрозділів поліції особливого призначення – не менше ніж двічі на місяць (по 2 академічні години);
- з іншими категоріями поліцейських – не менше одного разу на місяць (2 академічні години).

На заняттях із вогневої підготовки поліцейські набувають і вдосконалюють такі навички: умілого поводження з вогнепальною зброєю (швидкісне діставання пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, виконання пострілу, усунення затримок під час стрільби тощо); виконання прийомів швидкісної стрільби в різних умовах, з різноманітних положень і з перенесенням вогню по мішенях; припинення протиправних дій за допомогою вогнепальної зброї, тактика застосування та використання зброї в оперативно-службовій діяльності (прийняття рішення про застосування та використання вогнепальної зброї, вибір цілі для знешкодження); безпечної поводження з вогнепальною зброєю; з інших питань вогневої підготовки, які виникають у процесі оперативно-службової діяльності.

Фізична підготовка є важливим складником службової підготовки, спрямованим на розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей поліцейських, збереження здоров'я, творчої та трудової активності, всебічний розвиток фізичних якостей та формування навичок застосування заходів фізичного впливу, необхідних для виконання оперативно-службових завдань.

На заняттях з фізичної підготовки формуються і вдосконалюються рухові якості та навички, необхідні в повсякденній діяльності та під час виникнення екстремальних ситуацій; розвиток швидкості та сили, які забезпечують можливість переслідування правопорушників і перевагу в силовому протистоянні під час їх затримання, зокрема, з подоланням природних і штучних перешкод; навички силового припинення протиправних дій із використанням спеціальних засобів, вогнепальної зброї, прийомів самозахисту та фізичного впливу; практичні навички самозахисту та особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях; практичні навички застосування прийомів самозахисту та фізичного впливу (зокрема, в засобах індивідуального захисту, у літній і зимовій формі одягу, з фізичним і психологічним навантаженням) в умовах, максимально наближених до реальних ситуацій силового протистояння зі злочинцями; інші питання фізичної підготовки, які виникають у процесі оперативно-службової діяльності.

Тактична підготовка поряд із вогневою та фізичною підготовкою справедливо розглядається деякими ученими комплексно в системі бойової підготовки [2, с. 50]. Система бойової підготовки поліцейських – це сукупність компонентів, які становлять процес фізичного вдосконалення особового складу, набуття стійких навичок володіння табельною вогнепальною зброєю та спеціальними засобами, що забезпечує ефективне виконання співробітниками службових обов'язків у разі необхідності застосування заходів фізично-примусового впливу або прийомів самозахисту, спеціальних і підручних засобів, табельної зброї під час дій в екстремальних ситуаціях.

Для створення системи бойової підготовки необхідно провести науково обґрунтовану ревізію наявних вимог до рівня підготовленості співробітників за вказаними вище напрямами залежно від напряму їхньої службової діяльності. Бойова підготовка повинна бути винесена на перший план як головний розділ професійної підготовки поліцейських, що гарантує виконання ними на високому рівні своїх професійних обов'язків, службового обов'язку та збереження життя.

Правозастосовна діяльність працівників поліції свідчить, що наявне нормативне забезпечення фізичної, вогневої та тактико-спеціальної підготовки в Національній поліції не повною мірою відповідає сучасним вимогам щодо протидії викликам і загрозам публічної безпеці та правопорядку, у зв'язку з чим пропонуємо таке:

1. З фізичної підготовки:
  - 1) прищеплення навичок із фізичної підготовки поліцейських треба здійснювати за умови особли-

востей фізичної підготовки працівників залежно від напряму їхньої службової діяльності (наприклад: для слідчих, карного розшуку, блоку превенції, патрульної поліції тощо);

2) акцентувати увагу на поглибленаому вивчені прийомів традиційних єдиноборств: боротьби самбо, дзюдо, боксу, комбінацій прийомів цих єдиноборств;

3) розробити єдину навчальну програму для всіх органів і підрозділів Національної поліції, яка передбачала б таке:

а) обов'язкові півгодинні заняття працівників поліції перед заступанням на службу та чотириразові двогодинні заняття для курсантів щотижня протягом усього періоду навчання;

б) організацію спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи як складової частини службової підготовки.

2. З вогневої підготовки:

1) переглянути наявні види вправ зі стрільби у бік кількісного збільшення вправ зі стрільби з близькою відстані (5, 10, 15 метрів) і виключення з цього курсу вправ, які не мають прикладної спрямованості;

2) максимально наблизити умови виконання вправ зі стрільби до реальних ситуацій застосування табельної зброї (доцільним убачається збільшення годин для проведення нічних стрільб, ведення вогню по рухомих цілях, стрільба з автомобіля під час руху і так далі);

3) розширити діапазон стрільб із різних видів зброї (різних модифікацій пістолетів, автоматичної зброї, снайперської гвинтівки);

3. З тактичної підготовки: включити окремим розділом програми підготовки співробітників і курсантів, комплексні вправи і нормативи з фізичної та вогневої підготовки (наприклад: виконання стрілецьких вправ після фізичного навантаження; виконання комплексної контрольної вправи, яка включала б у себе крос, вільний поєдинок із самбо, стрільбу тощо).

Для якісного впровадження запропонованих змін потрібно враховувати об'єктивний стан здоров'я, фізичного і військового виховання в середніх навчальних закладах, які є незадовільними, з чого випливає відверто низький рівень підготовленості потенційних абітурієнтів до вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання, а також недостатня увага, яка приділяється керівництвом навчальних закладів і структурних підрозділів поліції бойовій готовності особового складу. Об'єктивний підхід до цього розділу підготовки можливий тільки шляхом створення умов для проведення профорієнтаційної роботи серед учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Сказане вище визначає принципово нові вимоги до системи професійної підготовки та організації управління підготовкою. Останнє зумовлює необхідність вироблення сучасного концептуального підходу до вдосконалення боєготовності майбутніх і чинних працівників правоохоронних органів.

Не менш важливим напрямом службової підготовки є вдосконалення психологічної готовності

працівників поліції до виконання оперативно-службових завдань. На жаль, у чинних нормативно-правових актах, що регулюють порядок здійснення психологічної підготовки, не наводиться визначення такої діяльності, але чітко визначається її мета, складниками якої є таке:

– формування у працівників стійкої позитивної професійної мотивації до правоохоронної діяльності;

– розвиток професійно важливих психологічних якостей;

– підтримання на високому рівні психологічної готовності до впевненого та ефективного виконання своїх службових обов'язків відповідно до посади та виду діяльності в типових та екстремальних ситуаціях;

– зміцнення згуртованості працівників довкола мети професійної діяльності, формування відповідної корпоративної культури в службових колективах;

– озброєння працівників психологічними вміннями та навичками, необхідними для успішної, безпечної та ефективної професійної діяльності.

З метою визначення актуальних питань у напрямі реформування системи професійного навчання поліцейських автором проведено опитування працівників відділів професійної підготовки територіальних підрозділів Національної поліції.

Проаналізувавши результати проведеного дослідження, можна зазначити, що найважливішу роль у практичній діяльності поліцейських відіграють службова (97%) і первинна підготовка (80%). Профілюючим розділом службової підготовки працівників поліції опитані вважають тактику дій особового складу в типових та екстремальних ситуаціях (90%), функціональну (95%) і вогневу підготовку (35%). Важливим, на думку опитаних, є питання організації та проведення навчань у системі професійної підготовки з молодими фахівцями. Майже всі опитані працівники визначили, що під час адаптації в поліції молоді фахівці стикаються з певними труднощами, а саме: неповним опануванням нормативно-правової бази (45%) і відсутністю професійного досвіду (50%). Тому, на думку опитаних, необхідно в системі службової підготовки додатково проводити заняття з молодими фахівцями.

Водночас усі опитані єдині у твердженні про необхідність удосконалення практичних видів навчання й активного впровадження тренінгових програм [3, с. 54].

Отже, рівень професійної готовності поліцейських потребує впровадження активних методів навчання. Під час проведення заняття у системі службової підготовки спостерігається пасивність персоналу, байдужість до тем, які викладаються. Відомо, що через прослуховування лекції слухачами засвоюється лише 5% наданої інформації, після самостійного читання – 10%, використання засобів уточнення збільшує обсяг засвоєного матеріалу до 20%, демонстрація зразків професійного поводження є ще ефективнішою – обсяг засвоєного матеріалу збільшується до 30%. Робота в дискусійній групі збільшує обсяг

засвоеної інформації до 50%, практичне опанування професійних дій в умовах, наближених до реальних – до 75%. Саме у тренінгу поєднуються всі вищезазначені етапи навчання [4, с. 91; 5, с. 111; 6, с. 23].

Наведені дані свідчать про те, що активні методи підготовки поліцейських вважаються найефективнішими. Невипадково в закладах професійної освіти, вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання і безпосередньо в підрозділах поліції значна увага приділяється створенню тренувальних полігонів, смуг перешкод тощо. Зарубіжна практика свідчить про широке застосування тренінгів, зокрема, у поліції США, Німеччини, Великобританії, де створена система обов'язкового проходження поліцейських комунікаційних, антистресових та інших тренінгів. Методиками проведення тренінгів приділяється 80–90% навчального часу на практичне відпрацювання працівниками отриманих теоретичних знань шляхом здійснення ділових і рольових ігор, тренувань, програвання сценаріїв конкретних службових ситуацій і завдань, групових обговорень тощо. Окрім того, у розвинених країнах поліцейські в процесі тренінгу опановують «суміжні професії», набувають нових корисних умінь, що стає підставою для підвищення їм заробітної плати та просування по службі.

За усталеною Європейською практикою всі працівники поліції проходять перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років. Тренінги за своїм спрямуванням є досить різноманітними. Наприклад, у Баварському центрі тренінгу поліції впроваджено понад 60 тренінгових програм різного спрямування [5, с. 225; 7, с. 10].

Поряд із застосуванням тренінгів під час професійного навчання працівників поліції вкрай важливим є впровадження тренінгових технологій у навчально-виховний процес вищих закладів освіти МВС України із специфічними умовами навчання. Зокрема, перспективною вважається інтенсифікація занять із бойової підготовки, які будуть спрямовані на підвищення професійної готовності поліцейських до дій у конкретних професійних ситуаціях. Бойова підготовка слухачів матиме ефективну реалізацію завдяки насиченню занять професійно й особистісно-орієнтованими тренінгами з тактико-психологічним змістом, що досягається за допомогою привнесення у навчальний процес психологічних чинників, характерних для реальної діяльності (небезпеки, прискорення темпу і скорочення терміну виконання завдань, створення обстановки протидії з елементами підвищеної відповідальності і ризику, імітування перепон та ускладнень, постановки завдань, які потребують самостійного вибору рішення, створення ситуації з високою ймовірністю невдачі, що вимагають підвищеної активності дій тощо) [3, с. 57].

Загальнопрофільна підготовка містить заходи, спрямовані на набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також

надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань.

Під час вивчення засобів зв'язку та спеціальної техніки вивчаються технічні засоби, що використовуються поліцейськими під час виконання службових обов'язків з охорони публічного порядку, проведення оперативно-розшукувих заходів та виконання інших оперативно-службових завдань, зокрема таких:

- правил використання спеціальної техніки (кри-міналістичної техніки, технічних засобів охорони та контролю, засобів зв'язку, спеціального транспорту, технічних засобів забезпечення безпеки дорожнього руху, засобів екіпірування і спорядження, засобів спостереження, оперативної техніки, організаційної техніки та іншого);

- прийомів і способів використання сучасних техніко-криміналістичних засобів і методів забезпечення розкриття та розслідування злочинів (практичних умінь виявлення, фіксації, вилучення і вивчення слідів та речових доказів під час огляду місця пригоди та іншого).

Медична підготовка включає питання щодо відпрацювання навичок надання долікарської допомоги особам, які її потребують (отримання поранення, травми, зокрема, внаслідок дорожньо-транспортних пригод, аварій і катастроф, отруєнь, утоплень, уражень електричним струмом тощо).

На заняттях із безпеки життєдіяльності формується готовність працівників до індивідуального захисту і захисту матеріальних цінностей від небезпеки, що виникає внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. На заняттях вивчається таке:

- удосконалення знань працівників про вражуючі фактори ядерної, хімічної та біологічної зброї, наслідки надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, прийоми і засоби захисту від них;

- формування практичних навичок працівників щодо дій за сигналами цивільного захисту, застосування засобів індивідуального захисту, укриття в захисних спорудах цивільного захисту, використання захисних властивостей техніки, будівель, споруд і місцевості;

- організація підготовки до проведення аварійно-рятувальних робіт на об'єктах;

- комплекс питань, які стосуються основних аспектів взаємодії людини з середовищем її життєдіяльності;

- характеристика джерел і спричинених ними небезпек, що впливають на здоров'я і життя людини в усіх сферах її діяльності та можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій;

- основні захисні заходи та засоби, які забезпечують безпеку життєдіяльності людини.

Статути вивчаються поліцейськими під час первинної підготовки та надалі самостійно. Прийоми стрійової підготовки працівники відпрацьовують під час проходження первинної підготовки, під час стрійових оглядів, перед початком навчальних занять, службових нарад і під час розводу нарядів на службу.

Висновки. Службова підготовка поліцейських є органічним складником системи професійної підготовки працівників поліції. Будучи частиною досліджуваної системи профпідготовки, службова підготовка сама виступає як цілісний механізм, який включає в себе різні за змістом напрями підготовки та спрямований на досягнення єдиної кінцевої мети, що полягає в уdosконаленні знань, умінь і навичок працівників поліції.

Головною особливістю службової підготовки, яка відрізняє її від інших видів професійної підготовки поліцейських та одночасно слугує її перевагою, є організація і проведення її без відриву від службової діяльності.

З метою покращення ефективності службової підготовки пропонуємо організаційно-практичні заходи:

1. Потребує оптимізації система навчання працівників завдяки об'єднанню ряду суміжних дисциплін (наприклад, тактична підготовка поряд із вогневою та фізичною підготовкою справедливо розглядається деякими ученими комплексно в системі бойової підготовки). Крім того, доцільним є виокремлення у структурі службової підготовки такого самостійного розділу, як «Правова підготовка».

2. Вважаємо за необхідне максимально збільшити кількість годин для проведення практичних занять і тренінгів із відпрацювання дій в екстремальних ситуаціях. Тематика занять із функціональної підготовки потребує розширення та включення до приблизних тематичних планів таких питань: осо-

бливості несення патрульно-постової служби в зоні проведення Операції об'єднаних сил; правові основи оперативно-службової діяльності поліцейських у надзвичайних обставинах, а також під час застосування співробітниками заходів примусу; дотримання законності під час проведення спеціальних операцій і режимних заходів; прийоми та способи успішного вирішення оперативно-службових завдань співробітниками різних поліцейських служб; дотримання меж необхідної оборони і крайньої необхідності, умови і межі застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї на основі моделювання конкретних ситуацій оперативно-службової діяльності; досвід взаємодії із засобами масової інформації з метою успішного вирішення оперативно-службових завдань; сучасні форми і методи організаторської та управлінської діяльності в органах поліції, зокрема технічні засоби контролю і управління нарядами; засоби і методи, що забезпечують ефективне виконання різних оперативно-службових завдань; сучасні засоби, методи та форми навчання співробітників професійним знанням, умінням і навичкам та інші питання, пов'язані з виконанням службових обов'язків; набуття навичок швидкісного друку та користування базами даних у системі ІПНП.

Крім того, інтерактивні методи навчання, на необхідності активного використання яких постійно наголошується в численних наукових публікаціях [8–16], слугують надійним фундаментом якісного навчання поліцейських у системі службової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС України від 26 червня 2016 р. № 50. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>.
2. Закорко И.П. Боевая подготовка сотрудников органов внутренних дел Украины: проблемы и перспективы. Физическое воспитание студентов. 2010. № 1. С. 49–51.
3. Лигун Н.В. Професійно-психологічна підготовка працівників органів внутрішніх справ. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2013. Вип. № 2. С. 54–58.
4. Бандурка О.М., Бочарова С.П., Землянська О.В. Психологія управління. Харків, 1998. 464 с.
5. Барко В.І. Психологія управління персоналом органів внутрішніх справ (проактивний підхід): монографія. К.: «Ніка-Центр», 2003. 448 с.
6. Мороз Л.І. Теоретичні засади та організація психологічного тренінгу в органах внутрішніх справ: монографія. К.: Паливода А.В., 2005. 228 с.
7. Fhrungskrafttraining: Verlag Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei. Ainring, 2002. № 3. Р. 10.
8. Войцешук Л.Є. Интерактивное обучение – технология сущестного обучения. Вісник Запорізького національного університету. Запоріжжя, 2011. № 3 (15). С. 46–49.
9. Гура О.І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
10. Интерактивное обучение: портал «Вчитель ІНФО». URL: <http://vchytel.info/interaktivne-navchannya/>; Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения: монография. М.: «Педагогика», 1981. 186 с.
11. Махмутов М.И. Проблемное обучение: основные вопросы теории. Москва: «Педагогика», 1975. 365 с.
12. Савченко В.Л. Використання інтерактивних методів у навчальному процесі: методичні рекомендації / Уклад. В.Л. Савченко. Д.: Донецький обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2009. 53 с.
13. Смирнова И.Л. Интегративные теоретические знания пилотов – залог безопасности полётов. Кировоград: КОД, 2008. 183 с.
14. Чернілевський Д.В., Томчук М.І. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Вінниц. соц.-екон. ін-т ун-ту «Україна». Вінниця: «Мілениум», 2006. 402 с.
15. Ягоднікова В.В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців. Наука и образование: наукова Інтернет-конференція. URL: www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm.
16. Sandfort J.R. Multimedia Management Teaching Case Impacts on Student Learning. Association for Public Policy Analysis and Management Conference: Baltimore, Maryland. 2012. 25 p.